

Beretning til generalforsamling 2023

2022 blev i den grad et usædvanligt år og det altoverskyggende har været den meningsløse krig i Ukraine som nu har været i snart 13 måneder med alle de uhyrligheder der følger med for mange ukrainere og det er stadig svært at forstå at en enkelt mands storhedsvanvid kan medføre så store tragedier.

Også herboende Ukrainere har det svært, men jeg er stolt af alle jer der hver dag tager sig af dem i har berøring med og støtter og hjælper dem i denne svære tid.

Ukraine er et stort og betydningsfuldt landbrugsland og krigen har haft en stor påvirkning af hele verden og alt fra fødevarer, energi og forsyningssikkerhed er i den grad kommet på dagsordenen ikke mindst i EU.

Set i den sammenhæng kan man godt nogle gange undre sig over hvad vi diskuterer herhjemme og vores navlepilleri er nogle gange decideret pinligt, når man ser tingene i den store sammenhæng.

Landbruget i Danmark er en fantastisk historie og den kæmpe indsats der er ydet gennem generationer for at komme dertil hvor vi er i dag er uden sidestykke og fortjener langt mere anerkendelse end det vi som erhverv oplever.

Dansk landbrugs betydning for det danske samfunds udvikling kan ikke overvurderes, og dansk kultur og mange danske værdier og ikke mindst virksomheder står på et solidt fundament nemlig primærproduktionen i Dansk landbrug.

Senest har vi set en stor anerkendelse fra Novo Nordisk Fondens bestyrelses formand Lars Rebien Sørensen der udtalte at selskabet står i gæld til Landbruget og vi ikke havde haft Novo Nordisk uden et dansk landbrug.

Heldigvis viser denne og mange andre tilkendegivelser at vi altid har haft og stadigvæk har en stor og betydningsfuld plads i vores skønne land. Hvis vi som samfund forstår at udnytte de muligheder der ligger foran os kan vi fortsætte udviklingen af et bæredygtigt og velfungerende samfund, hvor vi kan tage os af de svageste og samtidig udnytte at vi har så mange ildsjæle i Danmark som kan blive et stort aktiv hvis bare man vil give dem lov og plads.

Men på nogle områder må man desværre sige at tingene udvikler sig i en forkert retning, og vi ser alt for mange eksempler på at erhvervsdrivende generelt og ikke mindst landmænd føler sig presset og umyndiggjort så de mister gejsten og i visse tilfælde opgiver livet som selvstændig.

Det kan man vist bedst betegne som ekstremt dårlig og uprofessionel ledelse fra vores politikeres side og man burde vide at motivation og anerkendelse er det der får folk til at yde og præstere, det ved enhver erhvervsdrivende men vi har behov for at også Christiansborg og EU får det lært.

Der kan desværre nævnes et utal af meningsløse unødvendige regler der gør det surt at være både frivillig og selvstændig, regler som måske er lavet i god mening, men som undergraver selvstændigheds og foreningskulturen i Danmark og det er vi simpelthen nødt til at gøre op med.

Det er i den forbindelse dejligt at vores fødevareminister Jacob Jensen har opfordret os til at melde den slags eksempler ind så han kan bære dem videre i systemet og forhåbentlig få ryddet lidt op.

Hermed en opfordring til at alle jer der har sådanne eksempler til at få dem meldt ind.

Vi skylder ikke mindst de unge og kommende generationer at vi får genskabt gode muligheder for dem der kan og ikke mindst har mod på en tilværelse, uden sikkerhedsnet og med lyst til at yde en indsats ud over det sædvanlige for at få drømmen til at gå i opfyldelse, vi bliver et på alle måder fattigt land hvis ikke vi lykkes med det.

I landboforeningen vil vi også gerne have tættere kontakt med de unge, og vi har det sidste års tid haft den lokale landboudomsformand med til vores bestyrelsesmøder og vores foreningssekreteriat har afholdt en række workshops for unge så vi kan få deres indspil til hvordan organisationen skal udvikle sig fremadrettet, så den også kan indfri de kommende generationers behov.

Valgkampen i forbindelse med folketingsvalget i efteråret blev noget af en prøvelse for landbruget som nærmest blev taget til gidsel i en unuanceret debat om klima, hvor det skinnede tydeligt igennem at den generelle viden om landbrugets betydning og indsats for klimaet er meget begrænset, ja man fristes til at citere Peter Tuborgh Arlas direktør ``Det er præget af bundløs uvidenhed``.

Generalforsamling 16. marts 2023

Måske er hele præmissen for debat og beregninger forkert, idet man bruger den nationale opgørelse, hvilket betyder at kun alt hvad der produceres i Danmark tæller med, hvorimod alt import af tøj, telefoner, biler og så videre belaster der hvor det nu produceres.

Det er jo også årsagen til at blandt andet klimarådet anbefaler at begrænse den danske husdyrproduktion, hvilket jo er helt skørt når det er det globale klima vi skal redde.

FAO, OECD og mange andre er enige om at kødforbruget vil stige med cirka 1% om året frem til 2050, ganske vist faldende i de rige lande, men stigningen er større i de fattige lande efterhånden som flere og flere får større, købekraft.

Om husdyrproduktionen i DK skal være større eller mindre skal jeg ikke kunne sige men for både klimaets og samfundets skyld giver det virkelig god mening at fortsætte den enorme innovation der foregår i Dansk Landbrug.

Så kan vi vise vejen for resten af verden, en verden hvor der skal produceres mange flere fødevarer til en stigende befolkning.

Fremskrivninger viser at fødevarerproduktionen skal stige med 40-55 % frem til 2050, og det på et stadigt mindre landbrugsareal.

Men som nævnt gør regnemethoden det svært at gøre det rigtige og det er der desværre alt for mange eksempler på.

Det er da et paradoks at når vores 4 store Andelsselskaber vil investere adskillige milliarder i at producere grøn gødning i Danmark, at det så faktisk vil belaste det danske klimaregnskab, da den gødning vi importerer, ganske vist er sort altså produceret på kul og naturgas men altså ikke tæller med i det danske regnskab.

Et andet eksempel er at når vi som Landmænd taster vores tal i ESG greentool så får vi begrænset vores udledning hvis vi nedmulder vores halm, men det er jo kun fordi vi ikke bliver godskrevet den gevinst der er ved at halmen fortrænger store mængder kul og olie.

Generalforsamling 16. marts 2023

Det er afgørende at vi som landmænd er opmærksomme på den værdi vores biomasser har og at vi får en passende betaling for dem, og ikke mindst at vi bliver godskrevet de klimamæssige gevinster som de bidrager med.

Det kræver at vi står sammen så vi kan modstå det pres der er fra store multinationale selskaber, som har set at her er der et stort forretningsområde.

Når vi snakker vedvarende energi hører man kun om Sol og Vind, ikke mange er klar over at biomasse alene er større end de 2 tilsammen, dertil kommer en hastigt stigende biogasproduktion der inden længe kan erstatte naturgas fuldt ud i Danmark.

Det viser at der stadig er kæmpe store muligheder for dansk landbrug i den grønne omstilling, men det kræver at vi gør det klogt.

Det er også begrundelsen for at vi i Landboforeningen i efteråret indgik en klimaaftale med Odder og Skanderborg kommune, hvor vi sammen med 10 Landmænd i vores område har sat os for at finde nogle løsninger der ikke medfører reduktion af produktionen, men giver os landmænd nogle værktøjer til at gøre det endnu bedre.

Det er et spændende projekt som også har påkaldt sig stor opmærksomhed, det vi kan konkludere indtil nu er at mange af de lavthængende frugter har de fleste plukket så der er ingen quick fix, men tallene viser at der pt er et potentiale på op til 30 % yderligere reduktion, dog er en del af indsatserne forbundet med nogle investeringer som jo skal betales.

Den største risiko for at det ikke lykkes at opfylde reduktionsmålene er en ødelæggende generel CO2 afgift som vil dræne økonomien i erhvervet og hindre en fortsat videns baseret og innovativ udvikling til gavn for både samfund og det globale klima, og det er vel det vi skal redde, eller hvad???

Det er også et faktum at vi ikke kommer i mål hvis ikke vi bliver bedre til at tage CO2 ud af luften og binde det i jorden og her har Landbruget en hel central rolle.

Dyrkning af vand, land og skovbrug er og bliver det eneste sted hvor man naturligt og bæredygtigt kan binde CO2 og vi skal uden tvivl gentænke den måde vi bruger jorden i dag.

Generalforsamling 16. marts 2023

Vi skal binde alt det CO₂ vi kan med vores afgrøder, hvilket betyder maksimalt udbytte med optimalt input og så skal vi udnytte det der ikke kan bruges til fødevarer eller foder til produktion af energi.

Det er en af grundene til at en flok lokale landmænd i vores område arbejder ihærdigt på at få bygget et Landmandsejet Biogasanlæg, som vil blive en betydningsfuld del af den grønne omstilling i vores område.

Ole Haahr som er formand for leverandørforeningen vil senere give en kort status på arbejdet som har stået på i et par år.

Økonomi

2022 blev et år med høje priser på både afgrøder, oksekød og mælk, det var også tiltrængt da økonomien for især mælkeproduktion har været utilfredsstillende i lang tid.

Desværre er mælkeprisen på retur igen, men en god periode betyder at mange er blevet bedre rustet til at møde kommende udfordringer.

For øvrigt spændende og se om dagligvarekæderne er lige så hurtige til at sænke prisen som de var til at hæve den og om omregningsfaktoren er den samme, jeg tror det desværre ikke.

Derudover har de stigende priser på alt vores input betydet at nulpunktet på alle vores produkter er steget ret markant og senest har vi set ret store rentestigninger som også vil påvirke negativt.

Det har også ramt griseproduktionen som har været igennem et år hvor noteringen ikke har stået mål med omkostningerne, dog har vi på det sidste heldigvis set en markant stigning i smågriseprisen, men desværre kun til eksport.

Den danske notering er urimeligt langt fra de øvrige europæiske niveauer og det er en bombe under vores slagteriers eksistensgrundlag, nemlig slagtegriseproduktionen.

Generalforsamling 16. marts 2023

Der skal simpelthen snart ske en væsentlig indsnævring af den forskel som pt er over 5 kr/kg ellers er der risiko for at nogen mister troen og opbakningen til det danske andelssystem og den fremtidige produktion i Danmark.

Et system som jeg stadig tror fuldt og fast på og som mange lande misunder os, men udfordret det må man sige at det er lige nu på grisesiden.

De svigtende indtjeningsmuligheder er også med til at skubbe til strukturudviklingen og vi har set ekstraordinært mange der har valgt at sætte grisene ud og det påvirker negativt som ringe i vandet rigtigt mange steder som har samhandel med landbruget.

Men strukturudviklingen er også udfordret af at vi har for få unge landmænd der kommer i gang og gennemsnitsalderen blandt landmænd er stadig høj.

Heldigvis er der dog en del eksempler på dygtige veluddannede unge der kommer godt i gang og forskellige ejerformer er blevet mere almindelige.

Jeg tror der stille og roligt kommer mere fokus blandt de etablerede landmænd på at være mere åbne overfor alternative måder for generationsskifte.

Der vil uden tvivl blive mere diversitet i både ejer og driftsformer og der stilles store krav til de unge, men vi har altså nogle af de bedste der findes, så hvis bare vi alle gør os umage, og landbruget får nogle gode rammevilkår så er jeg sikker på at mange unge har en god fremtid i erhvervet.

Men vi har brug for mere optimisme og tro på fremtiden i erhvervet, de sidste 13 år har nettoinvesteringerne i landbruget været lavere end afskrivningerne og det betyder jo reelt at vi stille og roligt nedslider vores produktionsanlæg og den udvikling skal vi have vendt.

Et af værktøjerne er at give os nogle ordentlige langsigtede rammevilkår så vi kender samfundets krav til os mere en 1-2 år frem i tiden og så vis os den tillid vi fortjener så skal vi nok levere varen.

Det med rammevilkårene er jo det som både Landbrug og Fødevarer og de lokale foreninger kæmper for hele tiden, selvom nogen nok vil sige med blandet held.

Det forudsætter i hvert fald at vi står sammen og det er da også en af grundene til at vi pr 1 januar har lavet L og F 2.0 der kort fortalt har medført at man har samlet Virksomheds og Primærsiden i en samlet organisation.

Generalforsamling 16. marts 2023

Efter lang tids debat og diskussioner blandt både virksomheds og primærsiden har vi nu fået lavet en mere rationel og handlekraftig organisation som skal stå i spidsen for at give optimale vilkår til hele fødevareklyngen.

Ros til alle der er gået positivt ind i processen, der er hugget en hæl og klippet en tå, men det er mere end nogensinde før afgørende at hele branchen står sammen, og vi er og bliver afhængige af hinanden.

Jeg har sagt det før men vil gerne sige det igen, vi har en fantastisk organisering i Danmark, og i skal vide at der på Axelborg er så mange dygtige og engagerede mennesker der knokler for at skabe bedst mulige vilkår for danske landmænd og dansk fødevareproduktion.

Jeg har efterhånden været der mange gange og aldrig oplevet andet end medarbejdere der virkelig har hjertet med i det de arbejder med, så udover den indsats de yder for os i det daglige, er de gode ambassadører for landbruget i de kredse som de færdes i.

Det er helt vildt så mange fronter der kæmpes på, mange af dem er ikke noget vi som landmænd tænker over i det daglige, men hvis ikke der er nogen der tager hånd om emner som uddannelse, veterinære forhold, skatteforhold, EU politik, markedsadgang, vandplaner, pesticidaftale, finanslov og landbrugets image bare for at nævne en brøkdel af det der arbejdes med, ja så taber vi i hvert fald.

Der bliver brugt mange ressourcer på ovenstående og vi skal selvfølgelig altid gøre os umage med at gøre det så omkostningseffektivt som muligt.

Vi skal altid vurdere om nogle opgaver kan nedprioriteres, men jeg kan ikke se alternativet til en stor og stærk interesseorganisation der kan afværge de værste forslag og sørge for at fagligheden får den betydning den bør have når vores rammevilkår skal udmøntes.

Landbrug og fødevarer er selvfølgelig afhængig af kontingentindtægter som udgør cirka halvdelen af budgettet og dermed er medlemsopbakningen helt afgørende for at vi både lokalt og på landsplan kan fastholde det aktivitetsniveau der kræves for at vi får nogle rimelige vilkår at arbejde efter.

Nogen landmænd vælger desværre at stå udenfor samarbejdet og måske endda uden at være medlem af nogle af de andre interesseorganisationer, jeg mener faktisk at de kører frihjul og samtidig høster de, de fordele som arbejdet medfører, men jeg tænker vi alle har en opgave i at få dem med, så alle bidrager.

Generalforsamling 16. marts 2023

Næste år er det 20 år siden vi fusionerede Hads Herreds og Skanderborg Landboforening, dengang var vi cirka lige så mange medlemmer i begge foreninger som vi nu er tilsammen.

Igen et udtryk for at strukturudviklingen i erhvervet går stærkt og det er nok ikke slut endnu, så vi diskuterer selvfølgelig løbende hvornår vi når et smertepunkt der gør det svært at drive foreningen med det aktivitetsniveau vi syntes det kræver.

Det er ikke utænkeligt at vi inden for en overskuelig årrække vil se en forening der dækker et større geografisk område, men det er en svær balance at fastholde den lokale kontakt til kommuner, andre interesseorganisationer og selvfølgelig især jer medlemmer og så samtidig have stort nok medlemsgrundlag til at drive en aktiv forening.

Indtil nu har vi løst det ved at vi arbejder meget sammen med de øvrige foreninger bag Velas, med fælles foreningssekretariat og politisk forum som begge fungerer rigtig godt og gør at vi udnytter ressourcerne optimalt, samtidig med at vi har et stærkt talerør op i Landbrug og Fødevarer.

Vi har rigtig mange opgaver lokalt, men heldigvis har vi en god dialog med vores kommuner og får os som regel snakket til rette om nogle fornuftige løsninger.

I alle 3 kommuner deltager vi i grønt råd som er et forum hvor alle med interesse i det åbne land deltager og selv om det ikke er alle emner der er lige relevante for os, giver det et godt netværk og en god forståelse for de forskellige holdninger.

Generelt for vores arbejde må vi sige at anvendelsen af vores arealer fylder rigtig meget, der er mange ønsker til stier, skovrejsning, natur, solceller og selvfølgelig grundvandsbeskyttelse, og vi har en opgave i at tingene afbalanceres så vi fastholder det gode landbrugsjord til dyrkning af fødevarer.

Et eksempel er da Skanderborg kommune præsenterede et oplæg om Sommerbækkvarteret i Hørning hvor der var tegnet streg rundt om cirka 800 ha med planer om skovrejsning og mange andre rekreative formål.

Her har vi efterfølgende haft en god dialog om de landbrugsmæssige interesser i området og jeg tror vi også her kan få tingene afbalanceret, så vi kan være her alle sammen.

Generalforsamling 16. marts 2023

Med hensyn til grundvandsbeskyttelse har vi utallige gange de sidste mange år udfordret det faglige grundlag for at bruge mange ressourcer på at forbyde brugen af lovlige pesticider på store arealer.

Vi har endnu ikke set noget der ligner dokumentation, og derfor fastholder vi at indsatsen bør koncentreres om punktkilder, da alle de tal og analyser vi kender viser at det er her problemerne er.

Det kan være alt fra gamle lossepladser, forurenede grunde og gamle fyldepladser på landbrug, men hele PFAS sagen er jo endnu et eksempel på at det er disse koncentrerede punktkilder der truer vores vand.

Altså brug krudtet på de reelle problemer og lad os så dyrke vores jord optimalt med nyeste teknologi og viden, og respekter så miljøstyrelsens regler for området, vi har nogle af de skrappeste krav i verden til både uddannelse, midler og udstyr.

I forbindelse med at der i 2019 var et markant politisk flertal for at beskytte de boringsnære beskyttelses områder, valgte vi, på trods af manglende faglighed at bakke op om en ordning hvor disse arealer kunne tages ud med fuld erstatning til lodsejeren.

Der er meget forskel på hvor langt man er nået rundt omkring i kommunerne og der er nu lagt op til at ordningen forlænges, i stedet for det generelle forbud der var stillet i udsigt.

En anden stor opgave er udtagning af lavbundsjord som mange steder giver god mening, men også har vist sig kompliceret, ikke mindst på grund af problemer med paragraf 3 områder som prissættes helt urimeligt hvilket medfører at mange projekter går i stå.

Ydermere har mange lavbundsarealer høj ydeevne blandt andet til grovfoder og her er der et behov for erstatningsjord hvis projekterne skal lykkes.

Udtagning af lavbundslande kan også hjælpe os på kvælstofsiden hvor vi de kommende år helt sikkert vil se forslag om yderligere stramminger og her er det ekstremt vigtigt at dyrkningsfladen friholdes, vi kan ikke leve med strammere krav her, så løsningerne skal vi finde i fællesskab udenfor det dyrkede areal.

Generalforsamling 16. marts 2023

Ellers har vi mange gode partnerskaber med vores kommuner omkring Klima, Naturtjek, Stier og senest stenrev i Hov som Stenrevsgruppen vil fortælle lidt om senere.

Vi har i Danmark alle forudsætninger for også fremover at have en stor landbrugsproduktion.

Vi har et godt klima, god jord, vi er gode til innovation og vidensdeling, store stærke landmandsejede selskaber som opererer i hele verden og så har vi ikke mindst nogle landmænd både unge og gamle som har en virketrang og en vilje til at få tingene til at lykkes, der i hvert fald gør mig stolt.

Vi kan, Vi vil, hvis bare man vil give os muligheden.

Der skal herfra lyde en stor tak til alle vores samarbejdspartnere (ingen nævnt, ingen glemt) for godt og konstruktivt samarbejde.

Kæmpe tak til vores åbent landbrugudvalg for fine og velafviklede arrangementer, og tak til jer medlemmer for jeres opbakning.

Også tak til Helge Kjær for at varetage den daglige drift af vores hus på Boulevarden.

Slutteligt stor tak til sekretariatet, særligt Anne og Jørgen og ikke mindst til hele bestyrelsen for en stor indsats for vores medlemmer.

Ole Larsen.